

ביאורים

בפסקה זו עוסק הרב בצורה ממוקדת בנמשל של משל הכורים בו עסקנו בלימוד היום הקודם. במוקד הביאור עוסק הרב בהתמודדות המרכזית שהעסיקה את מרבית גדולי ישראל בעת התחייה - כיצד יש להתייחס למים העכורים שמתפרצים יחד עם זרמי התחייה? כיצד יש להתייחס לחילוניות, לכפירה, לעויבת מורשת אבותינו? כל אלה היו ועודן שאלות קשות וכבדות שמהן נגזרו גם טיב היחסים עם החלוצים החקלאים ויתר מיישבי הארץ, בעוד אלה התרחקו מאד מכל סממן דתי יהודי. קולות המתנגדים אפוא הם קולות אלה הטוענים כי 'לא אל הנער הזה התפללנו', מים דלוחים אלו מעידים שתקוותנו התבדתה. וכנגד אלה קורא הרב בקול גדול להוסיף אומץ, להתחזק ולגייס את כל הכוחות להמשיך להעמיק את באר התחייה. דווקא ניצני הגאולה הנגלים מעידים כאלף עדים שאין זהו תהליך קיקיוני שביין רגע היה וכן רגע חלף. התחייה החלה כבר לפלס דרכה ולנו לא נותר אלא לנקות ולזכך את מימיה. באמונתו של הרב בתהליך התחייה הוא מבקש ודורש מאיתנו להמשיך לחפור, להמשיך להעמיק את הבאר עד אשר יצאו מתוכה מים חיים. דגש חשוב אותו מאיר הרב הוא היחס הנכון למים עכורים אלה: משני קצות הקשת עומדות סיעות המתייחסות מהתהליך - מצד אחד, עומדת הסיעה שפורשת מראש בראותה שאין מים יוצאים והעבודה קשה. ומן הצד השני הסיעה שפורשת בראותה את המים העכורים. הרב בתווך מבקש להעמיד נקודת מבט שמצד אחד איננה מתעלמת מעכירות המים - אין הרב טוען שאלה הם המים הכי טובים ומתוקים. אין כאן עיניים עיוורות לזוהמה שקיימת במים, אך מאידך, הרב לא רואה בטיט וברפש חזות הכול. הרב מאמין שמתחת לערמות החול והעיסוק בעניינים ארציים גשמיים, עומדת לה הנשמה הפנימית של עם ישראל ומבקשת לצאת אל הפועל. החפירה לעומק היא - אם כן, הבנה מעמיקה יותר במגמות הפנימיות אליהן צועדת תחיית ישראל בעת הזאת. כנגרות של העמקה זו חובה להרבות תורה, להרבות לימוד והפצה של תורה מאירה המיישרת את המבט על תהליך.

הרחבות

• מתוך החושך יגלה אור

בשום אופן לא יקשיב ישראל לקול מִיאֲשׁוּי. על הפסוק "דומה דודי לצבי" אומר המדרש: "מה צבי זה נראה וחוזר ונכסה נראה וחוזר ונכסה, כך גואל הראשון נראה ונכסה וחוזר ונראה... כך גואל האחרון נגלה להם וחוזר ונכסה מהן" [שיר השירים רבה ב כב]. הקשיים הנוצרים במהלך הגאולה אינם 'תקלה טכנית', אלא הם חלק מהסדר שנקבע מלכתחילה, בו לעתים הגואל 'נכסה'. "ברור הדבר, שלפי הערך של הכיסוי הזה - גדול יהיה האור אשר יגלה, בצאת החלק של תכנית הגאולה, המונח תחת ערימות החושך הגדול הזה, לחירות מתוך מאסרו" [מאמרי הראיה עמ' 360]. וכך כותב גם הרב צבי יהודה: "יש להבין את כל הסיבוכים וכל גלגולי המאורעות המופיעים על ידי מטבב הסיבות. מתוך הירידה למצרים מגיעים ליציאת מצרים, מתוך 'גר יהיה זרעך בארץ לא להם' [בראשית טו, יג] מגיעים לאחרי כן יצאו ברכש גדול" [פס' יד]. מתוך החושך הגדול מופיע האור הגדול. מתוך העבדות הנוראה מופיעה החירות הגדולה, החירות העליונה של תורה" [שיחות הרצ"ה, בראשית עמ' 348].

שאלות לדין

האם יש כיום "תנועה לאומית"? אם כן, את מי היא כוללת?
מה התחדש לך במשנת הרב קוק לאחר הלימוד בחוברת?

הצלחת חוה בת מוריה הי"ו

המתייחסים
מתהליך התחייה
הלאומית

הבאר אשר אנחנו פלנו כורים, עבודת הקדש היא אשר עובדים אנחנו פלנו, כל הקרב הקרב אל עבודת בנין ארץ ישראל ותנועת התחייה, מיום החלה להכות גלים בלבבות רבבות אלפי ישראל עד היום הזה.

כמה תקופות של יאוש כבר עברו על עבודתנו המקדשת? כמה פרושו מן הצבור המתחזק בבנין ארצנו הקדושה הנשמה? כמה הכריוז כבר כי הפל הולך לטמיון ואין שכן לכל העבודה הגדולה הזאת? מי הם אשר נשאר עמנו? - אמיצי הרוח, ברי הלב. ולא נכחד, שגם אמץ גופני במדה ודועה דרוש היה לך, אבל עתה הנה פמדמה שהגיעו כבר ימים, אשר שום איש לא יוכל לכחש, שבאר התחייה החלה לזרם מים. הנה יש תקנה שעבודתנו לא תהו היא, כי יש פאן דבר ד' ויש פאן צמח צדקה לבית ישראל ולאדם כלו. אבל עוד הפעם פרוזא של המתנאשים קרי בחיל: הנה מי באר התחייה דלוחים הם, רפש נטיט הם גורפים אתם, על פן חדלו לכם מהעבודה הזאת אשר שכן אין לה.

התשובה
למתייחסים:
להמשיך

אבל מה יאמרו המחנה של השרידים אשר ד' קורא? לא נכחיש את החוש, לא נאמר ששכר כל הזרם של מי הבאר אשר חפרנו מים צלולים הם גם פעת. אבל בשום אופן לא יקשיב ישראל לקול מִיאֲשׁוּי, לקול מהירי הלב, הבאים פעת להחליש ידים רפות, במקום שחובת קדש קדשים היא לחזקו. אם הזרם התחיתי והמרץ של העבודה הבניינית אשר לארץ ישראל, עדין לא פלם מראה טהור להם - מה היא התשובה אשר אנחנו חייבים להשיב על השאלה המרה הזאת? רק אחת היא אמרתנו עליה: התחזקו הכורים, הוסיפו להעמיק.

כל החיל אשר נגע ד' בלב, כל אשר לא קרב עדין אל מלאכת הקדש של בנין הארץ ותחית האמה וראשית מצעדי גאלתה, ירוץ כגבור ארח, ויבוא אלינו לעמד כל אחד במקצועו וכשרונו בשורת העובדים. ואלה אשר כבר התחילו בעבודה וידיהם רפו מפני המכשולים הרבים אשר פגשונו, אל ירפו ידיהם, נחפר את בארנו הקדושה, עז לנו באלקים סלה, וצור ישראל עזרו וישעו עמנו הוא.

ואם מי הבאר אשר התחילו להיות מפפים רפש נטיט הנם מזרימים, לא נפרש בשביל זה מהעבודה, כי אם ביתר חיל ויתר אמץ נעמיק לחפר את באר תחיתנו הקדושה, ובת קול עתידה להיות מופצצת בראשי ההרים ואומרת: כל מי שפעל עם אל יבוא ויטל שכרו. נוסף להעמיק את באר התחייה ברוח ובחמר.

חיוב בתורה
ובחומר

נרד עד התהום העמקה של המחשבה התחיתית אשר נשטפה על ידי זרם של מחשבות שטחיות, שאינן אומרות את מגמתה העמקה התהומית, נאדיר את המפעלים, נעסק במרץ מלא חיים, בגבורת נשמה, בהקמת השוממות, בהרחבת הגבולים, בבנין הערים והכפרים, ויחד עם זה נתאמץ להרבות אור התורה בארץ חיינו להגדילה ולהאדירה, ואז רוחנו הנאמן והמקדש הנובע ממקור ישראל, בכל הדרת קדשת תפארתו, יגלה ויראה על שדרות המפעל כלו, והתנועה הלאומית פלה תצא על ידינו מידי עביי הטיט של המעטפה החלונית שלה, ותתעטר בעטרות הוד קדש אשר רעם גבורה לה, ופאר קדש לה, ויפעת נשמת הצבי והתפארת של אור ישראל וקדשו יאיר עליה, לעיני ישראל ולעיני כל עמי הארץ לחן ולכבוד ולרוממות קרן ישראל בנחלת קדשו סלה. ובאר ישראל תפכה את מימיה החיים והזפים, וימען מבית ד' יצא והשקה את נחל השטים" (ויאל ד, יח), בקהרה במינו אמן.

(מאמרי הראיה א, להוסיף אומץ)

הבאר - כעת הרב מבאר את הנמשל. **הנשמה** - השוממה. **ברי הלב** - זכי הלב. **לא נכחד** - לא נעלם. **צמח צדקה** - התפתחות, צמיחה בחסד ה'. **פרוזא וכו'** - כרוז של המתייחסים קורא בכוח. **ידיהם רפו** - עבודתם נחלשה. **עז לנו באלקים** - יש לנו ביטחון בה'. **נרד וכו'** - נעמיק להבין את עומק עניין תחיית האומה. עומק זה עדיין לא ניגלה בגלל הרבה הסברות שטחיות שהסבירו את התחייה אבל לא חשפו את עומקה. **שדרות המפעל** - כל חלקי פעולות ובנייני התחייה. **המעטפה החלונית שלה** - הסברים להבנתה ומגמתה של התחייה בכיוון חילוני, גשמי, מנותק מן הקודש. **יפעת** - זרמת. **הצבי** - צורה יפה.

